СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 198. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 26-го серпня 1939. No. 198. Jersey City, N. J., Saturday, August 26, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ АПЕЛЮЄ ЗА МИР

ВАШИНГТОН. — У четвер зполудня президент Рузвелт вислав до італійського короля Емануеля особистий заклик „в імені християнства й спільних традицій Америки й Італії", щоби король ужив свого впливу на европейськім континенті для вдержання миру.

Часописи догадувалися, що апель був зроблений на основі чуток, що Італія не думає попирати німецької політики супроти Польщі, а спеціяльно не думає відразу йти до війни, яку почне Німеччина. Ходили теж чутки, що король остерігав Мусолінія не йти до війни.

Коли цей заклик не дав відразу ніяких видимих наслідків, президент Рузвелт відкликнувся ще до канцлера Гітлера й польського президента Мосціцького, щоб Німеччина й Польща порозумілися безпосердньо або через треті сторони.

СЕНАТОР НАЙ ПРОТИ „ВОЄННОЇ" ПОЛІТИКИ ПРЕЗИДЕНТА.

ОТАВА (Канада). — Сенатор Най заявив у своїй промові на републиканських зборах у Старвд Рок Стейт Парк, що політика президента Рузвелта є протирічна: мовляв, президент говорить про своє бажання здержати Америку від участи в війні, а тимчасом його поведінка саме мусить затягнути край до неї.

Він закидав президентові, що йому не йде за зміну закону про невтральність, щоб задержати невтральність, але за те, щоби піддержати ті держави, що панують на морю, себто Англію й Францію.

І АМЕРИКА ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Заряд доків для будови воєнних кораблів заявляє, що він готов перейти на цілодобову роботу, як лише президент Рузвелт видасть відповідний приказ.

На відповідний приказ президента число робітників на доках має бути збільшене з 62,000 на 100,000.

Шість арсеналів американської армії вже поспішно працюють над виконуванням замовлень армії.

УРЯД ГОТОВ БОРОНИТИ АМЕРИКАНСЬКУ ТОРГОВЛЮ.

ВАШИНГТОН. — По нарадах вищих урядників федерального уряду заявив Джан Гейнс, заступник секретаря скарбу, що американський уряд поробив уже відповідні кроки для оборони американських ринків на випадок европейської війни. Уряд наладнав для цього всяку урядову машинерію.

За обчисленнями уряду европейські інтереси мають в Америці фінансові припаси, що виносять коло 6 біліонів 600 міліонів долярів.

МОЛОЧАРСЬКИЙ СТРАЙК ПОЛАГОДЖЕНИЙ, ЦІНИ ЙДУТЬ УГОРУ.

НЮ ЙОРК. — Полагодивши страйк доставців молока, великі молочарські підприємства зарядили нове підвищення цін молока. Підвишка входить у життя негайно. Достава молока поволі вертається до нормального стану.

ПОЛЮВАННЯ НА ЛЬСА НА КОРАБЛІ НА МОРЮ

КЕЙП МЕЙ (Ню Джерзі). — Місцевий відділ прибережної сторожі дістав від команди парохода „Амазоне", що плив з Ню Йорку до Бразилії з 30 людьми залоги й 9 пасажирами, радіову вістку, що з клітки на кораблі вирвався великий лев і тепер походжає по чердаку.

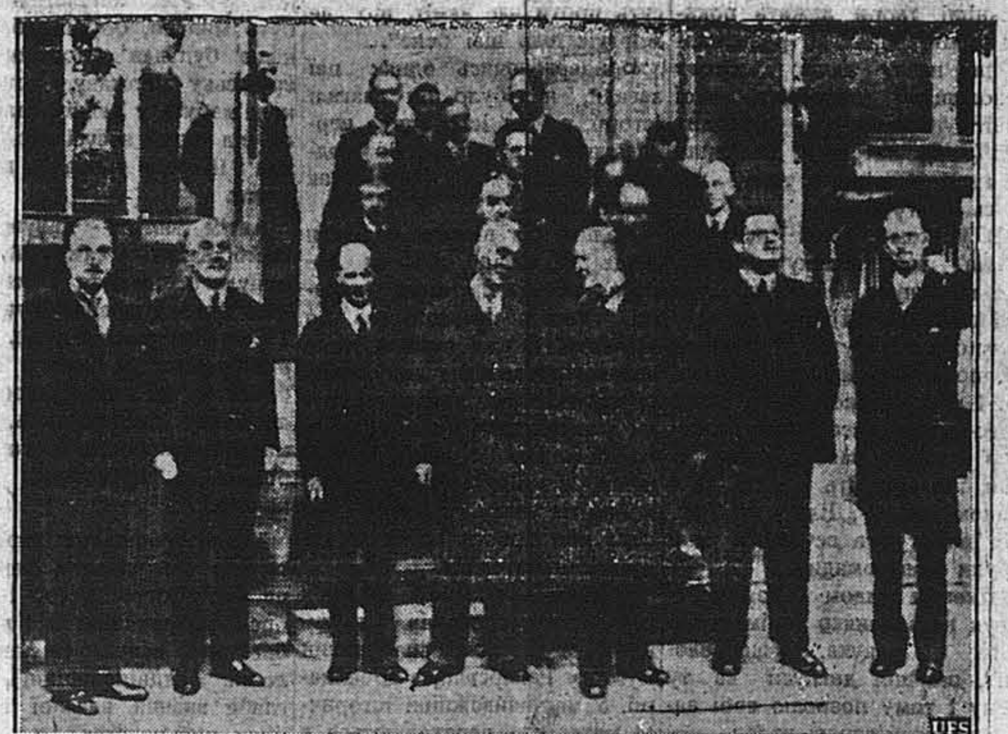
Команда повідомляє далі, що льва небезпечно буде ловити, бо на кораблі є багато нервових звірят. Додала, що вона не має на кораблі ніякої пальної зброї, а до того стріляти з неї на кораблі небезпечно, бо на ньому є ладунок динаміту, який від потрясення повітря міг би зірватися.

Прибережна сторожа вислала негайно човен з шістьома вояками під командою сержанда, узброєних у карабіни й машиновий кріс. Вони дісталися на чердак і, посуваючи хатну обстанову, замкнули льва на частині чердака далеко від динаміту. Два добрі стрільці цільними вистрілами в голову поклали льва трупом. Потім один з пасажирів утяв йому хвіст, щоб мав памятку, а моряки скинули трупа в море.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ БАНДИТ ПІДДАВСЯ УРЯДОВІ.

НЮ ЙОРК. — Луїс „Лепке" Бухальтер, котрого стейтовий прокуратор Дюї проголосив найнебезпечнішим нині злочинцем на волі, здався в руки федеральної поліції.

За зловлення Лепке була визначена нагорода в сумі 25,000 долярів.

МАЛЕНЬКІ ЛЮДИ.

Це дипльомати Бельгії, Швеції, Норвегії, Данії, Фінляндії, Голяндії і Люксенбургу, що творять „Групу Осльо" і зібралися в Брісселі, Бельгія. Їх скликав король Леопольд і вони оголосили невтральність, апелювали про мир і створили спільну оборону на випадок, як воюючі сторони переступлять границі їх країн.

БУНТ У ПОЛЬСЬКИХ РЯДАХ.

Берлін. — Німецька пресова служба доносить, що в Лодзі збунтувались військові відділи, в яких були німці й українці. Внаслідок бунту розстріляно 24 німецьких і українських вояків.

УБИВСТВО УКРАЇНЦЯ-ДІДИЧА.

Власник фільварку в селі Довжки, пов. Калуш, М. Гошовський вертався вночі 12. червня з Мартинова додому. Недалеко Довжки невідомі напасники почали стріляти до Гошовського і вбили його. Перед двома роками теж хтось стріляв до Гошовського, але не поцілив його. Поліція повела слідство та арештувала в Довжці селянина Камінського, якого підозрівають у тому вбивстві.

ТРАГІЧНА ЗАБАВА ПІСТОЛЕЮ.

Тринацятьлітній хлопчина з села Хлопчиці, Адам Скала, бавився підчас неприсутности домашніх набитою пістолею. Раптом пістоля вистрілила й куля пройшла через нещасного хлопчину наскрізь, так, що він на місці згинув. Виявилося, що кулю, якою застрілився хлопчина, зладив його батько, який для „скріплення" набою наповнив його в нутрі порізаним дротом. Проти Скали-батька виготовив прокуратор акт обвинувачення за те, що без дозволу мав зброю.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

Перед львівським окружним судом відбулася розправа проти молодих українців із Бутини, пов. Жовква, обвинувачених у приналежності до ОУН та в тому, що вони зневажили портрет президента держави. Після переведеної розправи суд засудив: Петра Балка на 7 літ вязниці, Зенона Бучму на 6 літ, Степана Кропа на 6 і пів року, Ярослава Клуба на 2 і пів року, Петра Кудрика на 3 роки, Ярослава Толока й Олексу Швеця на приміщення в заведенні поправи із припиненням на 3 роки.

НІМЕЦЬКА ЖІНКА В ПАРТІЙНИХ РЯДАХ.

Найбільша в світі жіноча організація, що обєднує 12 міліонів членок, це Націоналістично - Саціяльне Обєднання Жінок у Німеччині в скороченні Н. С. Ф. (Національ-Соціялістішер Фравенбунд). У проводі його стоїть пані Шильц-Клінк. Організаційна праця Фравенбунду перенята ідеєю піднести господарський стан свойого краю, піднести рівень природнього приросту й виховання молоді в партійному дусі. Досить високе оподаткування членок організації дозволює здійснювати ці завдання. Міродайні чинники йдуть назустріч цим ідеям, зокрема природньому приростові знані є напр. запомоги, уділювані абсольвенткам нареченських шкіл у разі їх вінчання з членом штурмового відділу. Ці в теорії позички треба звертати; в практиці їх скреслюється в міру приходу на світ дітей. При уродженні четвертої дитини позичку цілковито перекреслюють. Н. С. Ф. бере живу участь у праці організаційно - пропагандній, в обороні протилетунській, у працях Червоного Хреста, пожежних, газових, виховних, добродійних і інших.

ЯЗВА САРАНИ.

В околицях Уральського моря біля гирла Амур Дарії сарана знищила 150,000 га. управних піль. Влада вислала в загрожені сараною околиці літаки, що розприскують отрую проти сарани.

УКРАЇНСЬКА ЖІНОЧА НАЦІОНАЛЬНА РАДА.

На днях надійшло повідомлення з Праги, що Українська Жіноча Національна Рада, основана в 1919 р., припинила своє існування. Папери й книжки передано Музеєві Української Визвольної Боротьби в Празі. Головою згаданого товариства була п. С. Русова.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПРОГНОЗИ ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ.

Барак Матінглі, предсідник Републиканської Партії стейту Мізурі, каже, що Томас Е. Дюі вже згодився виступити в жовтні з промовою про свою кандидатуру на уряд президента Злучених Держав.

У Монтгомері, в стейті Алабама, заявив конгресмен Бенкгед, предсідник палати послів, що він готов приняти номінацію Демократиної Партії на уряд президента в 1940 році.

ПОЖЕЖІ.

В господарстві Катерини Терлич у Погірцях біля Рудок вибухла пожежа мешкального дому, яка перекинулася на сусідні будинки. Від пожежі згоріли ще три господарства. Пожежу спричинила хибна будова комина в домі Терличевої. Шкоди доволі великі. Будинки були обезпечені. — В Березові Нижнім, пов. Коломия, вибухла внаслідок хибної будови комина пожежа млина Давида Адлерштайна. Не зважаючи на сильну рятункову акцію, млин згорів до тла. Шкоди дуже великі.

АРЕШТУВАННЯ В ЖУРАВНІ.

У неділю, 11. червня ц. р., коло год. 3. рано умундурована поліція в Журавні перевела ревізію та арештувала таких хлопців із Журавна: Степана Бойсана, Івана Цукорника, Федя Демкова, Омеляна Дудикевича і Василя Свида. Після полудня арештувала ще коло 15 малих хлопців і дівчат. Арештування спричинили знані в Журавні „русскі" крикуни, що постійно профанують релігійні й національні святощі та зокрема роблять просто вуличні верески в часі співання хором „Боже великий єдиний".

ПОЖЕЖА.

В Копичинцях, пов. Тернопіль, вибухла пожежа у стайні Якима Гудія, хлібороба. Пожежа перекинулася на інші будинки, так, що згоріло цілих 5 сусідних господарств, на загальну шкоду 3,100 зл. Причини пожежі досі не устійнено.

НІМЦІ ПЛЯНУЮТЬ ПОДІЛ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН. — Гітлер мав зо своїми найближчими політичними і військовими дорадниками тайні наради, на яких пляновано найближчий тяг. Припускають, що Гітлер не буде формально виповідати війни Польщі, тільки блискавичною війною постарається її розгромити і захопити ті території, які належали колись до Німеччини й опісля сказати Англії і Франції: „Годімся, я далі воювати не хочу і шкода всім далі воювати!" Догадуються, що Німеччина в своїм пакті з Советами порозумілася щодо поділу Польщі.

НОВІ ІНФОРМАЦІЇ ВІДНОСНО ЖАДАНЬ СОВЄТІВ.

ЛОНДОН. — В Лондоні розкривають інформації, чому Совєти опирались у підписанні союзу з Англією і Францією. Отож, на основі тих інформацій, виходить, що Совєти домагалися, щоб на випадок війни з Німеччиною вони дістали право окупувати цілу східню Галичину і частину Полісся. Польща, побоюючися, що з тих територій опісля Совєти не захочуть уступити, не хотіла на це згодитись.

УКРАЇНА ТЕМОЮ РОЗМОВ У МОСКВІ.

ВАРШАВА. — У Варшаві кружляють чутки, що в німецько - совєтськім пакті є тайні клявзулі відносно України. Німеччина ніби згодилась на прилучення заселених українцями земель до Совєтів, а також обіцяла більш українського питання не завогнювати. Також кружляють вістки, що совєтський уряд тепер зачне судити Літвінова, Трояновського й інших високих большевиків за те, що вони хотіли „запродати Совєти демократичним державам".

АНГЛІЙСЬКА Й ФРАНЦУЗЬКА МІСІЯ ДАЛІ ЗАЛИШАЮТЬСЯ В МОСКВІ.

МОСКВА. — Велике здивування викликало в політичних колах це, що англійська і французька місія, що по підписанні німецько - совєтського пакту відразу хотіла виїхати з Москви, а навіть спакувалась і рішилась попівночі виїхати, нагло змінила свою думку і рішилась далі чогось ждати в Москві. Московські кола стараються підписання цього пакту з німцями пояснити тим, що, мовляв, вони були переконані, що тим уникнуть війни, бо змусять Польщу віддати Данціґ і на тім ціла кріза закінчиться. Говорять також, що це московські кола вплинули на згадані місії, щоб вони залишились.

АНГЛІЯ ГОТОВА ДО ВІЙНИ, ТА ХОЧЕ СПОКОЮ.

ЛОНДОН. — Уряд Чеймберлина на надзвичайнім засіданні парляменту дістав диктаторські права для ведення війни. В парляменті була велика однодушність і всі були за те, щоб на випадок війни німців з поляками дати полякам поміч. Лондон минулої ночі був цілий затемнений. Мобілізація далі переводиться. З Лондону вже почали вивозити деяких дітей і жінок. Залізничий страйк, що мав вибухнути цієї суботи, покінчено. Юнія згодилася сама його відложити. Проте в англійських колах вперто кружляють чутки, що може в останній хвилині щось станеться і війну можна буде відвернути. Та залежати це буде від Польщі, говорять вони.

ФРАНЦУЗИ ДАЛІ МОБІЛІЗУЮТЬСЯ.

ПАРИЖ. — Французька армія далі напливає на французько - німецькі границі і займає позиції. Минулої ночі Париж був затемнений. У французьких урядових колах нема великого здивування з совєтсько - німецького пакту. Вони кажуть, що Совєтам ніколи не вірили, бо ті все хотіли миру з німцями, на перешкоді котрого якийсь час стояв Гітлер. Тепер, коли Гітлер простяг руку, Совєти відразу її вхопили, бо їм потрібно спокою в Европі для розгривки на Далекому Сході. Совєти бояться війни в Европі, бо вони мілітарно слабі, так загально переконані в Франції.

НІМЕЦЬКА СТЕЖА НА ПОЛЬСЬКІЙ ТЕРИТОРІЇ.

ВАРШАВА. — Німецька стежа перейшла польську границю і зайшла три чвертини милі на польську територію. Опісля завернулась. Поляки далі зброяться, мобілізуються і накопичують матеріяли. Кажуть, що таки будуть боротися за Данціґ.

СЕРБИ ПОРОЗУМІЛИСЯ З ХОРВАТАМИ.

БІЛГОРОД. — В обличчі наростаючої небезпеки серби виявили настільки політичного розуму, що дали хорватам ті права, яких вони від двох десятків літ вперто домагалися. Сербсько - хорватська умова підписана з одного боку регентом Павлом, а з другого корватським провідником Мачеком. Хорвати на своїх землях дістануть повні автономічні права.

ПАПА АПЕЛЮЄ В ІМЕНІ МИРУ.

РИМ. — На радіо виголосив проповідь до світу папа римський і апелював до розсудку, щоб не допустити до вибуху війни. Папа говорив, що через мир не втратимо нічого, а через війну все.

ЕСПАНІЯ ВІДСКАКУЄ ВІД НІМЕЧЧИНИ.

БУРГОС. — Генерал Франко, довідавшись про совєтсько-німецький пакт, висказав своє огірчення на адресу Німеччини, та зазначив, що це увільнює Еспанію від якихнебудь моральних зобовязань супроти Німеччини. Еспанія буде невтральна.

ЯПОНІЯ ВИСИЛАЄ ПРОТЕСТ ДО НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Японський уряд рішив вислати до німецького уряду протест з причини заключення пакту з Совєтами.

СОВЄТИ ВИСИЛАЮТЬ ФЛЬОТУ НА ДАЛЕКИЙ СХІД.

ЛЕНІНГРАД. — Совєтський уряд вислав певне число воєнних кораблів на Далекий Схід.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАКТ І АМЕРИКА

З проголошенням німецько-російського пакту американська преса пробує вгадати, який вплив буде цей пакт мати на Америку.

З тексту пакту виходить передовсім ясно, що неправдою є це, що спершу заявив московський уряд, а за ним його агенти, що саме цей пакт не перешкоджає Англії й Франції зробити якийсь військовий пакт з Росією. Саме таку евентуальність пакт виразно передбачає і її забороняє. Не вільно, значить, Росії робити якунебудь угоду з державою, ворожою до Німеччини.

Ця постанова пакту має далеко йдуче значіння. Вона автоматично викидає Росію як можливу союзницю Англії й Франції. Першим наслідком цієї ситуації буде те, що Англія й Франція стануть тепер сильніше напирати на Америку за допомогу, фінансову й мілітарну. Значить, Америці приходиться числити тепер з багато більшою можливістю активної участи у війні, ніж це було досі.

Під деякими оглядами Англії й Франції буде легше повести цю акцію. Це, що пакт обняв тоталітарні держави, а він звернений проти двох великих демократичних держав, облекшує Англії й Франції пропаганду за участь Америки у війні, що, мовляв, вона ведеться проти тоталітаризму, комуністичного й націстичного, а за демократію.

Одначе ситуація ще не зовсім така ясна, якби це англійсько-французькій пропаганді бажалося. Передовсім війна тепер може початися за спір між тоталітарною Німеччиною й Польщею, що своїм державним устроєм була зразком тоталітаризму й на всякий випадок між демократичні держави не може зачислятися. До того війна може початися через німецьке жадання до Польщі віддати Німеччині Данціг і Коридор, які за демократичними засадами самовизначення народів повинні би були все належати до Німеччини й ніколи до Польщі не відходити.

Коли Америка захоче дивитися крізь пальці на цю ідеольоґічну комплікацію, коли вона буде дивитися на справу виключно крізь окуляри державного інтересу, то й тоді ще вирине як комплікація питання відношення до Японії. Нема сумніву, що московсько-німецький пакт звернений вістрям і проти Японії. Цим пактом Німеччина немовби вирeклася свого союзника на Далекому Сході й немовби дала Росії вільну руку з ним розправитися. Колиб до такої розправи прийшло, то Злучені Держави не можуть мати нічого проти цього; адже Японія здавна веде протиамериканську політику й старається зовсім зломати американські впливи й інтереси в Азії й на Тихому океані.

Як Америка розвяже цю заплутану проблему, важко нині предсказати. На всякий випадок можна нині вже ствердити, що пакт наблизив американський народ до критичного вирішення відношення Америки до Европи й цілого світу, але справи не упростив, а замотав.

Д-р Кирило Трильовський.

Про переломання українського антимілітарного комплексу в Галичині

В осени мин. року помістила редакція львівського „Діла" статтю пок. д-ра А. Чайковського п. з. **„Внутрішні причини невдач нашої державности"**, передрук з книжки того письменника п. з. „Чорні рядки", виданої в 1930 р. „Червоною Калиною". Однакож, як звісно, в нас і найважніші твори лежать роками у маґазинах не розпродані, що назву лише „Світову революцію" Масарика, якої навіть більшість молодих 105%-вих патріотів звичайно не знає — може й тому, що вона... загруба...

В усякому разі редакція „Діла" має велику заслугу, що витягнула ті глибокі думки й обсервації пок. нашого патріота з забуття і подала чи пригадала нашому загалові. І можу сміло вжити тепер того слова „загал" так, бо тепер є навіть багато таких селян, що купують в місті поодинокі числа „Діла", які потім вичитують вечорами цілі групи співгромадян.

Дивним дивом і той передрук не викликав (крім статті д-ра І. Макуха, „Напереломі", ширшої дискусії на ту тему і тому позволю собі забрати в тій справі голос.

Треба знати, що по нашім погромі в 1919—1920 роках між галичанами на еміґрації просто оминаю балачок на тему нашої прогри.

Була це дивна психольоґічна прояв: наші серця були глибоко поранені і здавалося, що щоб розпочати розмову на цю тему, то вони би просто трісли в грудях наших. І ми розмовляли з собою про ріжні біжучі речі світової політики, але цих наших тяжких ран ми просто — майже пляново — не порушували: не було сили!

Очевидна річ, що по двацятьох роках рани вже частинно позасклеплювались і можнаб уже приступити до основнішого обговорювання в друку цих важких подій. І дивна річ, военних споминів появляється чимраз більше, але споминів про події політичного значіння ми майже не знаходимо в нашій пресі, а як і є, то ще найбільше про події та політичні міжусобиці у Великій Україні, як ось найновіша брошура Винниченка „Перед новим етапом". Про справи галицькі з критичних літ не пишеться нічого, або майже нічого.

Не легко й писати: багато тодішніх діячів іще живуть, другі недавно що померли, отже писати спомини про часи так коротко триваючої нашої Західньо-Української Републики, не легка справа. Живих можна вразити, а про померлих також годі критично висказуватися, бо піднесуть проти нас заміт, що „де мортуіс ніль нізі бене".

Придержуючись однак цеї засади, не було би взагалі історії, а і на історичну перспективу годі ждати, бо людська одиниця не годна так довго жити.

Колиж би писати спомини лише „на склад", щоб їх доперва колись потомки видали, також небезпечно. Бо кількох то вже важних, преважних споминів і документів пропало і через военні завирухи і через звичайний припадковий пожар і з уваги на можливу ревізію (візьмім лиш хочби на увагу царську Росію) або просто через легкодушність потомків.

Поляки для своїх важних документів, споминів, листувань і т. і. мали знаменитий музей у Раперсвілі, в Швайцарії. У нас найважніші історичні матеріяли переховуються в камениці... з деревляними сходами, дотого в місті, нараженім очевидно на дуже можливі непевні події може вже в недалекім майбутнім.

Та всежтаки не можна справ і думок, порушених великим громадянином — Андрієм Чайковським лишити цілком без усяких гльос і завваг, і тому зачинаймо.

В востанних роках пішло в моду слово „комплекс", а вже передовсім „Міндервертіґкайтскомплекс". Про нього пише більше й інтересно в „Жіночій Долі" д-р О. Кульчицький. Цей комплекс, те відчування своєї власної нижчости став властиво головною прикметою галицьких українців і став причиною ріжних інших сумних проявів, як напр. звичайна в них „Кляйнліхкайт", що так разить наших братів знад Дніпра — повних розмаху, хоч може зате слабших, якщо йде про видержку та плянову систематичну роботу.

Ті приклади з нашої історії, які напровадив пок. батько Андрій — як ось постаті князя Константина Острозького і Конашевича - Сагайдачного, це також у свої роді доказ, що і вони терпіли на свого роду „комплекс менше вартности", хоча цей „термінус техникус" тепер трохи смішно до них приноровляти. Візьмім лиш на увагу, що вони в тих часах не мали прикладів таких малих держав, як теперішні, Литва, Лотва, Естонія або Люксембурґ.

Думка соборности української нації в одній національній державі ще в тих часах мабуть не гостила в головах українських політичних (але не державних) мужів. Автім я можу помилятися, бо не належу до вчених істориків.

Приклад Мазепи напровадив тут пок. Чайковський мабуть мильно, бо він безсумнівно будував самостійну Українську Державу, хоч також мабуть у деякій залежности від одної з сусідних, до яких і Швецію треба би причислити.

Автім чогож дивуватись? Найбільшим самостійником минулого століття і теперішньої його половини був таки Тарас Шевченко, а т. зв. „Старій Громаді" в Києві в 70-тих роках м. ст. і не снилося про державну самостійність, коли мабуть більшість їх самих в родині по московськи балакала*).

Щодо галицьких українців, то вже той наявний факт, що це був просто „хлоп і поп", брак власних дідичів і взагалі багатших верств (інакше було на Наддніпрянщині), дуже слабе знання власної історії, брак письменства з геройською тематикою — все те викликувало той настрій і переконання про власну меншевартність (мовляв, „це не для нас").

І до цього треба власне привязати і галицький „антимілітаризм" про який говорить пок. А. Чайковський. Стан офіцирський уважали за щось, що личить „панам", а не нам, „демократам", „хлопофілам". Багато з української молоді „нолєнс волєнс" мусіли служити у війську як однорочники, котрі мали право здавати офіцирських екзамен і були потім підпоручниками в резерві. Це мало і ту добру сторону, що така однорічна служба не перериваладила студій в університеті. Цей рік зачислювався кожному студентові, який вписався на один з факультетів.

Та що з тої однорічної служби виходило? „Справедливий русин" переслужив рік, але військових предметів цілком не вчився (звичайно і свого цивільного фаху ні) до екзамену офіцирського не сідав та відходив у резерву як простий вояк або підофіцир. Звертаю увагу, що така культурна людина як бувший президент Е. Петрушевич вийшов з австрійського війська як... фрайтер!

Такі практики відбувались і в інших австрійських націях (між поляками найменше!) і тому міністерство війни видало розпорядок, що хто не здасть офіцирського іспиту, мусить ще один рік як „фрайвіліх" служити!

І лише тому розпорядкові маємо завдячувати, що галицько - українська армія мала зглядно значне число нижчих офіцирів. Хто з них мав вроджений військовий хист, той вибився підчас війни на верх (як ось пок. д-р Воєвідка, д-р С. Шухевич і багато інших).

Дуже мало хто з українських резервових підпоручників ставав активним (заводовим) старшиною австро-угорської армії, а причиною того була головно та обставина, що не міг би подружитися з українкою, а то власне через високу кавцію (мабуть 4,000 злотих). Наші інтеліґентні дівчата так багаті не були тай не мали охоти йти з чоловіком десь до Каринтії або Вищої Австрії.

Потреба високої кавції примушувала наших військових лікарів, що мали військову стипендію, женитися з чужинками, що, доводило от хочби до таких трагедій як з д-ром Ярославом Окуневським, що згиб з власної руки.

До високих військових шкіл і справді ніхто не йшов. Генерал Курманович — це якийсь чистий припадок.

Ген. Курманович оголосив перед якими двома роками в Літописі „Червоної Калини" статтю, в якій оповідає про свій плян щодо гал. укр. армії в 1919 році, поданий диктаторові. Як тепер, з 20-літньої перспективи, значучи про всі дальші події, глядимо на цей плян, то він був дуже розумний, але і дуже радикальний. Обхоплюючи одначе всіх тоді „Комплекс всеукраїнського обєднання", не міг очевидно такого пляну (уступити до лінії Карпат) допустити.

Наскільки знаю то маємо тепер лиш одного галицького українця, що покінчив високу військову школу у Вінер-Нойштадт, д-ра Любомира Макарушку. Другий бувший визначний старшина СС-ів студіює, як доходять вісті, у школі ґенерального штабу в одній з „заприязнених держав".

Інакше було у поляків і немало дідидівських синів ішли до австрійських високих военних шкіл — уже виховані вдома в польськім патріотичнім дусі.

Батьки їх свідомо там посилали, бо знали, що старшини з вищою військовою наукою придадуться Польщі, в якої відродження твердо вірили. І ті старшини женилися з багатими (і значучими чужі мови) польками, а зрештою чи вищі, чи нижчі ступні у війську вони мали передплачували польські часописи (як робили і чехи).

Австрійські старшини з українців з винятком хіба лікарів — українських часописів не передплачували. Маючи німецькі родини, вдоволялися німецькими ґазетами.

Не лише „Міндервертіґкайтскомплекс", але може ще більше своєрідний український „демократизм" був причиною, що наша студентська молодь відносилася з неохотою, або радше нехтуючо до офіцирського стану. Д-р А. Чайковський у згаданій статейці висказується дуже неприхильно про тих, що замісць іти на резервового ляйтнанта а на випадок війни „на фронт", волілі йти до „ферфлєксбранжі", а на війні шукали „захисту за мішками по маґазинах".

Одначе це не було зо становища українського так глупо і непатріотично.

Молоді наші українці бачили чейже на кожнім кроці, кому віддав нас „Найясніший" на поталу і цілком не мали охоти з вдячности за це ставати „русинами-вояками", воспіваними нашим поетом 50-років мин. ст. А. Могильницьким. Вони вважали, що важнішим є, щоб замісць умирати за такий „Фатерлянд", радше жити і працювати для своєї власної вітчини. А тут рішав іще один інший момент, який відіграв майже головну ролю, чому і „аз грішний" пішов також до „ферфлєгів", то є до військових урядовців. Отже до них не відносилось так зване „Еренертліхес Ферфарен", яке мало застосування супроти офіцирів, які допустились чогось такого, що не погоджувалося з офіцирською честю.

Якщо австро - угорський старшина був судово засуджений за щось таке, що заносило політикою (напр. за довірочні (не зголошені) збори і т. ін.), проти такого отвірано таке „ферфарен" та відбирано йому офіцирську шаржу. Він ставав „гемайним", а на резервових вправах і на маневрах мусів гонити з тяжкою торністрою на плечах.

Я уже в гімназії займався громадянською роботою і готовився до неї на будуче, знав отже дуже добре, що моє офіцирство не довго би потрівало. До того для офіцирів існував примус поєдинковий, а ми всі були противні поєдинкам. І пок. д-р Т. Окуневський, коли би був не прийняв візвання зо сторони Томіслава Розвадовського, був би втратив офіцирську шаржу.

Крім того, наскільки йде про мене, я хотів за всяку ціну дістатися до віденської „Січи", якої члени були для мене ідеалом патріотизму і поступовости. Мій пок. батько не міг мені давати удержання на студії у Відні, а військова школа на провіянтових урядовців була у Відні. В той спосіб отже дістався я і до „Січи", в товариство таких людей, як Остап Терлецький, Василь Полянський, Евген Озаркевич і інші.

Тут наведу декілька людей, що також „задекувались" у „ферфлєксбранжі". Належали тут живучі ще президент суду Ст. Дроздовський, адв. д-р Льонгин Озаркевич, адвокат д-р Кулик та директор Р. С. У. К. д-р Карло Коберський, а зпомерлих уже адвокат д-р О. Партицький та надрадник Дзерович.

Як бачимо, всі вони вартісні українські громадяни та достойні того, щоб на випадок якої австрійсько-династичної війни були закриті за мішками.

У всякому разі ніхто з нас замолоду не думав, що треба буде ще й за нашого життя йти на війну за Австро-Угорщину, а про таку комбінацію, щоб колись боротися в рядах власного українського війська за власну українську державу про те не було і мрії. У нас цілком не було живої традиції боротьби за державну самостійність, цілком напаки, як це було у поляків, у котрих часто ще жили батьки, які брали участь у повстанні з 1863—1864 років.

Традиція повстанча була у них дуже жива, а література на тім тлі дуже обширна.

До військових шкіл в роді академії у Вінер - Нойштадт могли йти лише діти багатих польських дідичів, і то певно з тихим бажанням, що колись придадуться при найблизшій боротьбі поляків за відновлення польської держави.

І як бачимо, ті бажання сповнились: поляки в часі, коли справа польської державности була поставлена на порядку денним світової політики, мали вже цілий ряд віи-

*) Оповідають, що багато чисто українських наддніпрянсько-еміґрантських родин у Франції говорять вдома по... московськи!

Карел Чапек.

ГОРДУБАЛ

КНИГА ПЕРША.

1)

— І вам, пане Гордубале, не було смутно за жінкою та дитиною? Їй Богу, було смутно; але я їм, прошу красно, посилав гроші й думав собі: це на корову, це на клапоть поля, це Поляні на щонебудь, чей сама буде знати. Кожний долар був на щонебудь. А коли я клав гроші до банку, то це вже було як череда корів. Єсер, і це мені вкрали. А писала вам колинебудь ваша жінка? Не писала. Не вміє писати. А ви писали до неї? Но, сер. Кен'т райт, сер. Від того часу, що помер Михайло Бабак, не посилав я їй нічого, лиш складав гроші. Але телеграфували ви їй принаймені, що прийдете? Але що там, що там, на це шкода грошей. Злякаласяб, коли би прийшов посол із пошти, а мене не зляякається. Ха-ха, де пак! Чи не думає вона, що ви померли, пане Гордубале? — знаєте, коли стільки літ не мала від вас вісточки... Помер? Такий хлоп, як я, та щоби помер? Юрай Гордубал дивиться на свої вузловаті руки. Такий хлоп, що ви собі думаєте! Поляна розумна, Поляна знає, що я повернуся. Ну, ми всі смертельні; а що, коли Поляна не дожила? Шо то, сер; було їй двацять три коли я відїхав, а сильна, пане, сильна, як ремінь — то не знаєте Поляни; за ті гроші, за ті доляри, що я їй посилав, та щоб не була жива? Но, тенк ю.

Скислий крамар при вікні втирає синьою хусткою піт. То спека! зідхає він. Спека, пане? Це ви називаєте спекою? Мав би сьте, пане, бути на ловердеку, або долі в шафті на антрацит. Туди посилають нігрів, але я це витримав, єсер. За сім доларів. Галло, Гордубал? Галло, ю ніґґаґс! Ах, пане, людина багато витримає. Кінь ні. Там долі вже не могли витримати коні, що тягли грабарки. Занадто гаряче, пане. Або такий ловердек на кораблі... Людина багато витримає, щоб тільки могла хоч дорозумітись. Щось від тебе хотять, не знаєш що; а вони кричать, казяться, знизують плечима. — Прошу красно, як маю в Гамбурґу допитатись, як мені їхати до Кривого? Вони можуть кричати, а я ні. До Америки, то їдете просто; один вас посадить на корабель, один чекає на вас там; але назад, пане, назад не поможе вам ніхто. Но, сер, тяжка дорога додому.

І Юрай Гордубал киває головою; тепер вона йому вже киває сама, хилиться тяжко й мертво, і Юрай засипляє. Товста жидівка при вікні стискає обрічне уста; тітка з кошем на колінах і ображений крамар визначно поглядають одна на одного: Еґеж, еґеж, такі тепер люди. Як худоба.

II.

Хто це йде? Хто там є на другім боці долини? Подивись на нього, на того пана в черевиках, може це монтер або хто, несе собі чорний куфрик і виступає на гору — колиб не було так далеко, то приложив би руку до уст і гукнув би Слава Ісусу Христу, пане, котра година? Друга пополудні, пастушку; колиб не було так далеко, то спитав би тебе, чиї пасеш корови, а тиб може показав: та лиска, та ряба, та з зіркою, та малинова, та ялівка належать Поляні Гордубаловій. Так, так, хлопче, гарні корови, радість глянути; лиш не пусти їх додолу до Чорного потока, там трава кисла й вода гірка. Так бач, Поляні Гордубалової; диви, раніше вона мала лише дві корови; а що, хлопче, чи не має вона і яких волів? Ах, ґаздо, а які воли, подільські, роги як напружені руки; пару волів, пане. А що вівці? І барани й вівці, пане, але ті пасуться на горі на Дурній Полонині. Розумна й багата ця Поляна. А чоловіка не має? Що махаєш рукою? Не має Поляна господаря? Ах, який дурний, не пізнає людину; заступає собі очі долонею й дивиться, дивиться, як пень.

Юрай Гордубал чує, як серце йому тріпочеться аж до горла; мусить постояти й віддихнути, ага! ага! Забагато це йому, наглo це так прийшло, він заполикується цим, як людина, що впала в воду; рантом, раптом він вдома, щойно він зробив крок через ту каменисту баюру, а вже це його заполонило з усіх боків; еґеж, ця баюра тут завсіди була, росла тут тернина й ще тоді була попалена ватрою пастухів; і знов цвітуть серед камінням коровяки, стежка веться в сухій траві та сухім чебреці, тут той камінь, що поріс яфирником, гірчак, ялівець і край лісу, сухий кизяк і кинута колиба; вже нема Америки і нема восьмох літ; є все, що було, блискучий жук у будяковій голівці, слизька трава, а здалека коровячі дзвіночки, гірське сідло понад Кривим, гніді стовбури осоки й дорога до дому — дорога мягкими кроками гуцула, що носить постоли й не був в Америці, дорога, що пахне коровами й лісом, вигріта як піч на хліб, дорога до долини, дорога каменистa й витоптана чередами, забагнілі джерела, що зіскакують по камінях.

(Дальше буде).

сьових старшин з вищою військовою освітою.

У нас їх не було, але не було з початком столітя і виразно скристалізованої думки про те, що треба прямувати до своєї власної державности.

Ту думку підніс мабуть таки перший Юліян Бачинський в своїй „Україна ірредента", хоч до неї навіть поступова молодь радше з добродушним насміхом відносилася.

У мене уже в хлопячих літах (коло 1877 р.) збудилось велике козакофільство, головно під впливом „Кобзаря" та Костомарова „Переяславської ночи", дарма, що ту чудову пєсу наші драматичні гуртки навіть на свобідній американській землі і досі засадничо ігнорують. (Дуже інтересна психольогічна проява. Просто — загадка).

Та я відчував, що без відновлення історичної традиції у нашім народі, зосібна між селянством, ми не можемо числити на кращу будучність. Грало тут у мене немалу ролю і моє заінтересування історією польських повстань, яке і досі у мене лишилось і довело до моїх викладів про ту матерію уже по світовій війні у Відні, Празі, Подебрадах, Коломиї, Станиславові і Рогатині.

Тут відбилось уже в реальному ділі моє давне козакофільство. Першу „Січ" заложив я в Завалю над Черемошем, недалеко від впливу його до Прута, 5. травня 1900 р., а в пісні, уложеній з тої нагоди, написав я між іншим таке:

„Про Січ славну, Запорожжя,
Співав батько наш Тарас,
А ми тепер заложили
Над Черемшем Січ у нас.
Хоч упала Січ Дніпрова
Й веселяться вороги,
То ми тепер над Черемшем
Січ козацьку завели.

Не наводжу тут цілої пісні, а наведу ще лиш кінець:

А що батькам не удалось,
Ми довершим залюбки:
Впаде ворог, коли грянуть
Завзятущі козаки.

В „Січах" впровадив я стару козацьку номенклятуру, як: кошовий отаман, осаул, обозний і ін. І в піснях, які я впровадив у „Січах", говорилося багато про козаків, отаманів і т. ін., а цілий ряд наших визначних письменників, як передовсім Константина Малицька, С. Яричевський, О. Шпитко, Д. Макогін, Іван Петришин (Любомир Селянський)**), а навіть Іван Франко написали цілий ряд віршів призначених для „Січей" та дібраних до знаних уже арій.

Писали їх і самі селяни, як ось Іван Харук - Галайда та пок. Осип Довганюк. В одній із січових пісень, призначеній спеціяльно для гуцулів, подав я їм, чого вони уникати повинні (пиянство, хід у „годованці", любаски і т. ін.). До спопуляризування Січового руху причинилися незвичайно барвні ленти й інші відзнаки, які особливо гуцулам припали до вподоби. Але власне антиалкогольний і освідомляючий рух між гуцулами, викликаний „Січами", змобілізував проти них всіх жидівських шинкарів і лихварів, а на підставі їх фальшивих доносів і свідоцтв переведено цілий ряд карних розправ проти мене, Ю. Соломійчука й інших та розвязано майже всі „Січі" в Косівщині.

Дуже гостро проти „Січей" виступив австрійський намісник ґр. Андрій Потоцький, який переслідував „Січовиків" головно за січові ленти. Аж доперва намісник д-р Бобржинський переказав до мене через пок. д-ра Е. Олесьницького, щоб я в тій справі зайшов до нього, і справді удалося мені її в угодовий спосіб з ним полагодити.

Наша суспільність зайняла супроти „Січей" дуже „вижидаюче" становище, щось так, як перед 10 роками супроти „Лугів". Вона не так скоро орієнтується у тому, що може для будучности нації принести користь і яку ролю колись іще відіграти.

Ось те саме бачимо тепер і щодо „Дружини Княгині Ольги", причим і такі арґументи грають ролю, що, мовляв, в інших народів чогось такого нема. А чи інші народи не моглиб дещо й у нас знайти до наслідування? Чиж то би була така велика „кривда" для нас?

Одначе „Січи" росли в нас, мов гриби по дощі, головно силою самих селян, а декуди і молодих студентів.

Так ділилося зосібна при першій централі в Коломиї, де знаменитим секретарем була людина такої ідеальної вдачі, як пок. Іван Чупрей, що помер 1922 р. в Умані, як знаменитий інструктор А. В. Кузьмич (тепер адвокат у Коломиї), а потім у Львові редактор „Січових Вістей" та ґен. писар „У Січ. Союзу", М. Балицький.

Причиною тої байдужности нашої суспільности супроти „Січей" був певно і їх спершу більш „радикальний" характер, одначе в міру поширення цеї організації на ввесь край мусів і той характер затиратися так, що на січовій відзнаці треба було усунути букви „У. Р. П., а прийняти „У. С. С.".

Пристали нарешті до січового руху і такі люди, як історик - письменник д-р Андрій Чайковський. Він пізнав і признав велике значіння „Січей" у напрямі воєнно-історичного освідомлення наших селян, а зорганізувавши січово Бережанщину, він сам станув на її чолі як повітовий отаман. (Його отаманський пірнач лежить тепер у „Покутськім Музею" в Коломиї). Особливо припали йому до вподоби січові прапори з портретами гетьманів та Т. Шевченка переважно кисти Я. Пстрака.

(Докінчення буде).

**) Любомир Селянський — це псевдонім пок. Ів. Петришина, а не пок. Любомира Рожанського, як у своїм часі мильно писано.

· З ДНЯ ·

ГНУЧКІСТЬ У ЗАГРАНИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ.

Найновіший приклад гнучкости в заграничній політиці є новo заключений мировий пакт між Советами і Німеччиною. Як страшно лаялися ті дві держави! А тепер погодились і подали собі руки. Розчарувались усі, що вірили в Гітлера, як в комуністичного погромника; а також розчарувались ті, що вірили в „демократичні" підлабузнювання Советів.

Чи Гітлер і Сталін морально поступили? Обовязком провідників дбати про інтерес свого краю понад усе інше. Це політична мораль. Найвище можна доказувати помилковість і шкідливість їх потягнень для їх країв і на тій основі їх осуджувати.

Принципіяльности в заграничній політиці ніколи не було.

ЧИ ЦЕ ЗНАЧИТЬ ЗМІНА В НУТРІ?

Та хоч Сталін і Гітлер подали собі руки, це ще не значить, що вони будуть зараз запроваджувати в себе тотожні устрої: що Німеччина заведе в себе комунізм і допустить жидів на високі становища, чи Сталін приверне приватну власність і капіталістичний устрій. Вони далі придержуватимуться в нутрі своїх напрямних і ідеольогій та змінюватимуть їх лиш настільки, наскільки вони покажуться непридатними. За ухили в нутрі Сталін розстрілює. Але в заграничній політиці стискає руку Гітлера.

Гнучкість корисна в заграничній політиці. Зате в нутрі кожна держава, чи ідеольогічна струя, старається заховати свої ідеали чистими, несплямленими, незмішаними з іншими несовмісними ідеалами. Хіба, що ті ідеали виразно збанкротували. В чистоті ідеалів містяться їх динаміка і сила.

ЧИСТОТА КАТОЛИЦЬКОЇ ДОГМИ.

В останніх часах католицька церква кілька разів висказувала на адресу жидів свої симпатії. Навіть папа римський виголосив прихильну проповідь на адресу жидів. Католицькі й інші священики часто сходилися з жидівськими рабінами й координували боротьбу з безбожництвом, з комунізмом, та зо всіми тоталітарними устроями.

Та це ще не значить, що католицька церква резиґнує з Христової віри, або що жиди приймають християнство. Вони далі вперто проповідують свої догми, вірування, релігії. Лиш для певної цілі, на певнім відтинку, на певний протяг часу вони зійшлися разом, а після того вони розійдуться іншими шляхами, а навіть будуть себе поборювати.

ГНУЧКІСТЬ, ДЕ НЕ ТРЕБА.

Нам гнучкости бракує в заграничній політиці; а маємо велике гнучкість у внутрішній, себто там, де не треба. Ось як твердо стоять наші соціялісти біля II. Інтернаціоналу і не зрадять його, хоч він ухвалив піддержувати Совети! Також витревало вони розводнюють рідний націоналізм, щоб тільки виконати як слід приказ інтернаціоналу. Твердо вони обороняли еспанський червоний уряд Еспанії, хоч той уряд був інструментом Москви.

Правда, інші теж обороняли його. Але з яких причин? З еґоїстичних причин, бо боялися, що відроджена націоналістична Еспанія стане загрозою для їх країв. Тої небезпеки не було для нашого краю. Навпаки, була небезпека, що переможе червоної Еспанії дасть змогу Москві стануть твердою ногою в західній Европі. Проте наші соціялісти „принципіяльно" обороняли червону Еспанію, сповнюючи льояльно ще, що приказував інтернаціонал.

Зате у внутрішніх справах наші соціялісти компромісові хоч куди: вони готові навіть на компроміс з монархістами...

ВОНИ НЕ ОДИНОКІ.

Почасті всі ми грішимо тим. Перед війною і підчас війни як твердо ми стояли при Німеччині й Австрії! З ними ми творили нерозривну цілість, аж доки чужі сили нас не розірвали. Опісля, трохи зо страхом, всетаки цупко ми держались антанти. Тепер дехто зновь беззастережно держиться Німеччини, а дехто такса̀мо беззастережно лає її, мовляв, вона „фашистівська". Одним словом, ми „принципіяльні" в заграничній політиці, що аж ах!

Для ілюстрації наведено ще й такий випадок, що трапляється декуди серед нас: Католик священик відвертається від священика православного і не хоче з ним привитатись, бо, мовляв, він „схизматик". Але гой сам священик католик буде дружелюбно переговорювати й навіть піде на компроміс з українським соціялістом безбожником, що не вірить у Бога, й уважає релігію „опієм для народу"...

Чому? Бо тавро „схизматика" походить від чужої, вищої інстанції, тому треба його принципіяльно заховувати, навіть до перебільшення. А переговори зо своїм безбожником це внутрішня справа і тут можна йти на „компроміс".

Одним словом, гнучкість там, де треба твердого хребта, а штивність там, де треба гнучкости.

ЮВИЛЕЙНІ ТОРЖЕСТВА І ПОСВЯЧЕННЯ ЮВИЛЕЙНОГО ПАМЯТНИКА

:—:—: З НАГОДИ :—:—:

ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ, В ШІКАҐО, ІЛЛ.

Минуло вже 950 літ, як Св. Володимир, Володар Української Держави освободив наш нарід від поганства через Св. Тайну Хрещення. Київ і Дніпро моглиб нам переказати ту пропамятну подію, як Український Нарід враз із своїм Володарем Св. Володимиром приняв Христову Віру.

Тому не можна нам Українцям проминути нам так великого історичного моменту. Щоб та память про велике діло, яке зділав Св. Володимир для нашого народу глибоко залишилася в серці кожнього українця, то Українська Кольонія міста Шікаґа під проводом ОО. Василіян обходитиме сей світлий 950-літній Ювилей Хрещення України в Шікаґо, в церкві Св. О. Николая при Оклей і Райс вул.

ПРОГРАМА ЮВИЛЕЙНИХ ТОРЖЕСТВ
(Просимо ласкаво добре запамятати програму).

ЧЕТВЕР, 31. СЕРПНЯ (АВГУСТА) 7:30 вечером, зачнеться Св. Місія під проводом Впр. Отців Місіонарів М. Маркова та Вінкентія Кінберґера. — Проповіди будуть голосити в українській і англійській мові. — По місійнім Набоженстві Впр. Отці будуть сповідати. — УВАГА! Підчас Місії буде можна набути місійні памятки, як також образи Хрещення України по 50 центів один образ.

ПЯТНИЦЯ, 1. ВЕРЕСНЯ (СЕПТЕМБРА) рано 6:00, 7:00 і 8:00 Служби Божі. — Підчас Служб Божих будуть місійні науки. — 7:30 вечером Ювилейне Набоженство. Опісля (8:00 вечером) процесійний похід на шкільну площу Св. О. Николая при Райс вул. На шкільній площі відбудеться Велике Водосвяття. Впр. О. Марків Ч.С.В.В. виголосить проповідь. — Просимо всі Організації і Товариства взяти численну участь в тій процесії. Просимо теж не забути взяти зі собою посудину на свячену воду. По скінченні Водосвяття Отці будуть в церкві сповідати.

СУБОТА, 2. ВЕРЕСНЯ, рано 8:50 Їх Ексцеленція Константин Богачевський приїде до Шікаґа, щоб в 10. год. рано відслужити Архієрейську Службу Божу за зединення церков та за визволення Українського Народу. При кінці Сл. Божої відбудеться спільна молитва за Український Нарід. Подається теж до ласкавої відомости, що заходами Їх Ексцеленції Константина Богачевського ОО. Василіяне одержали від Апостольської Столиці для всіх учасників Ювилею повний відпуст. Хто щиро висповідається, прийме Св. Причасніе та відмовить 5 Отче Наш, 5 Богородице Діво... і 5 Слава Отцу і Сину... то доступить совершенного відпусту. 7:30 вечером Ювилейне Набоженство і місійні проповіди.

II. ЧАСТЬ.

НЕДІЛЯ, 3. ВЕРЕСНЯ, 6:00, 7:00, 8:00 рано Служби Божі в церкві Св. О. Николая при Оклей і Райс. — 8:30 рано проситься сердечно всіх українців міста Шікаґа і околиці, щоб приїхали своїми автами коло церкви Св. О. Николая при Оклей і Райс, щоб разом відїхати на город Св. О. Николая при Гіґенс Ровд. (Буде теж поліція для наших услуг на дорозі до города.) — 9:00 рано Їх Ексцеленція, Всечесне Священство та всі учасники Ювилею відїдуть разом автами на город Св. О. Николая при Гіґенс Ровд. Проситься, щоб кожний удекорував своє авто українськими і американськими флеґами. — 10:00 рано, Торжествение посвячення Ювилейного памятника на городі Св. О. Николая при Гіґенс Ровд. Проситься Всіх Фундаторів та Жертводавців, щоб взяли участь у посвяченні ювилейного памятника. — 10:30 рано Архієрейська Сл. Божа під ювилейним памятником. Впр. Отці Місіонарі М. Марків і В. Кінберґер виголосять проповіди.

III. ЧАСТЬ.

2:00 по пол. КОНЦЕРТ і діточі вправи заходом Української Школи. Підчас концерту будуть промовляти бесідники. — ВСТУП НА ГОРОД ВІЛЬНИЙ. — На городі буде можна дістати смачні, здорові і дешеві перекуски та напитки. 198, 200

УВАГА! Якщоб падав дощ в неділю, 3. Вересня, то Архієрейська Сл. Божа відправиться в церкві Св. О. Николая, а посвячення памятника відложиться на понеділок (Лейбер Дей) в 10:00 год. рано.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

БОСТОН, МАСС.

Фінансовий звіт Союзового свята.

Союзове свято, котре відбулось недавно перший раз у нашій околиці, принесло великі моральні й матеріяльні успіхи. На тім святі були й такі, що ще не вписались до У. Н. Союзу. Вони мали нагоду послухати промов, ближче познайомитися з нашою організацією і тепер зголошують своє приступлення до місцевих відділів У. Н. Союзу.

Під матеріяльним оглядом те свято випало якнайкраще. Загального приходу було $450.59. По відтягненні видатків $170.71, осталося чистого приходу $279.88. Комітет сьвята рішив з тої суми жертвувати $50 на рідний край, поділивши її нарівні на Рідну Школу, інвалідів з польсько-української війни, скитальців та калік з Карпатської України; $25 заплачено парохіяльному комітетові за вживання салі. Парохія позволяла цілий час відділам Союзу на всякі збори і сходини і ніколи нічого не брала. Отож комітет уважав за відповідне зложити одноразово цю суму на церкву. Решта лишається на заплачення прапорів, що коштували відділ $200.

При тій нагоді управа відділу ч. 238 щиро дякує всім товариствам і поодиноким громадянам з Бостону й околиці, що причинились до звеличення цього свята.

Н. Давискиба, секр. від.

ПІДПИСАВ ДОГОВІР.

Націстичний міністер заграничних справ, Йоахим Рібентроп, витає берлінську юрбу, вибираючись до Москви, щоби підписати німецько-російський пакт. У Росії його витали націстичними привітами зо свастикою.

THE U.N.A. BASEBALL LEAGUE

BOX SCORE

NEWARK

	ab	r	h	po	a	e
Berkey, rf	3	1	0	1	0	0
M. LaPoint, 2b	4	0	0	1	1	0
Moir, 1b	3	0	0	12	2	0
J. Karmazyn, ss	4	0	2	3	6	0
W. Karmazyn, cf	4	0	0	0	0	0
P. LaPoint, lf	3	0	0	0	1	0
Wysochanski, 3b	2	0	0	1	0	1
Holden, c	3	0	0	2	0	0
Harzula, p, rf, p	3	0	1	2	1	0
F. LaPoint	1	0	0	1	3	0
Pankow, cf	1	0	0	0	0	0
Stutsky, p, cf	1	0	1	1	1	0
Totals:	32	1	4	24	15	1

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	1	1	0	1	0
Hawryshko, 1b	3	1	0	6	0	0
Proch, cf	3	0	1	2	0	0
Hrenenko, lf	0	0	0	0	0	0
Ecclston, rf	1	0	0	0	0	0
Skwarko, ss	4	1	1	0	2	1
Narbecki, 2b	0	1	0	1	0	1
Kozemka, c	2	0	0	15	2	0
Lucas, p	2	1	2	0	1	0
Zwarycz, lf	3	0	0	3	0	0
Swokla, rf	3	0	1	0	0	0
*Tranzulak, 2b	1	0	0	0	0	0
Totals:	26	5	6	27	6	2

*Batted for Narbecki in 8th

NEWARK:	100	000	000—1
WILKES-BARRE:	000	000	50x—5

Runs batted in—J. Karmazyn, Proch, Lucas 2, Katulka. Two-base hit—Swokla. Three-base hit—Skwarlo. Stolen bases—Berkey, J. Karmazyn, Katulka, Proch, Lucas. Left on bases—Newark 4, Wilkes-Barre 6. Bases on balls—Off Lucas 2, Harzula 4, Stutsky 2. Struck out—By Lucas 15, Harzula 1. Hits—Off Harzula 4 in 7 innings, Stutsky 2 in 1 inning. Passed ball—Kozemka. Losing pitcher—Stutsky. Umpire—Yuhasz. Time of game—2:17.

ЛЮДСЬКЕ ЖИТТЯ В НЕБЕЗПЕЦІ.

Д-р Мартин Куні, зарядник відділу Дитячого Інкубатора на Світовій Виставі в Ню Йорку, показує на передчасно народжені діти 3-літньому хлопцеві, котрий теж народився передчасно й теж завдячує своє життя інкубаторові д-ра Кунія.

ПЕРЕКЛАД БОГОСЛУЖБОВИХ КНИГ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ.

Варшавський „Курер Поранни" зацікавився від деякого часу православними справами і поміщує на переміну: фантастичні теревені, або „надійні" замітки про скору полонізацію православної літургії. Оце недавно приніс орган п. Грабика товсту вістку про акцію гродненського єпископа Сави (росіянин), що під його проводом відбулося засідання ініціяторів перекладу православних богослужбових текстів польською мовою.

Православна опінія приняла цю вістку як прояв певної ревности льокальних гродненських кол. Відомо загально, що у Гродні веде свою центральну акцію о. Леонідас Касперський з усіми іншими поляками, що вважають православя за найкраще віроісповідання католицької Польщі!

Одначе показалося, що намір остаточної полонізації православної Служби Божої знайшов апробату найвищого церковного достойника, митрополита Діонисія.

9. червня ц. р. в синодальній салі варш. митрополитального дому відбулося під головуванням митрополита перше засідання „Наукової Комісії для перекладу польською мовою св. Письма, творів св. Отців Церкви та підставових наукових творів з обсягу догматики та інших православних дисциплін".

Після відспівання молитви „Царю небесний" (видно, комісія не виготовила собі покищо тої молитви перекладною мовою, бо співала по церк.-словянськи...) митрополит Діонисій сказав довшу вступну промову, в якій пояснив — як каже офіційний комунікат — причини та інтенції, що довели до створення комісії.

Православна Церква не мала дотепер власного польського перекладу св. Письма, що відповідав би уживаним у цій Церкві текстам, грецькому (Септуаґінта) і старо-словянському. На думку православного достойника, Православна Церква має обовязок поширювати Євангелію Ісуса Христа серед широких мас і до цього треба перекладу новітньою, а м. ін. польською мовою. Митрополит Діонисій щасливий, що полонізацію православних текстів переведе вже при допомозі дійсних вихованців — абсольвентів Правосл. Теол. Студії варшавського університету.

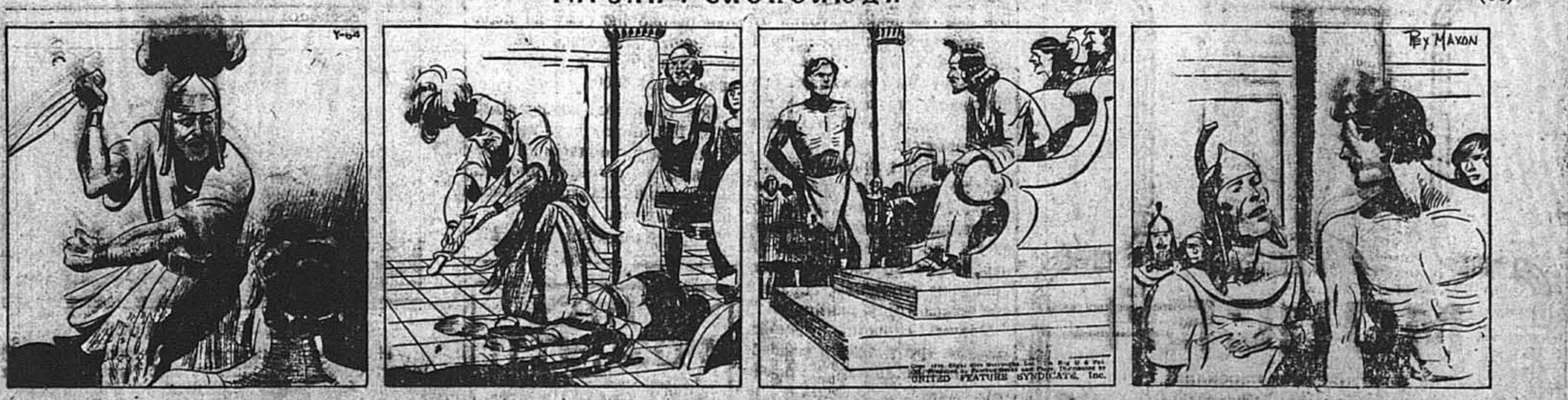
ХТО ЙОГО ПАМЯТАЄ?

Двацять літ тому він був широко звісний — Вилйем С. Гарт, герой фільм з „дикого заходу". Нині він уже забутий. Недавно пригадав його суд, коли він станув перед ним, обвинувачений одною жінкою за батьківство її дитини. Суд його оправдав.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(64)

З величезної люти до свого суперника Алекстар добув з піхви меча і почав ним вимахувати. Але не знав, проти кого його звернути. Втім його очі спинились на Томосі. „Ти причиною мого лиха", заверещав він і розчерепив Томосові голову. Далі притулив кінець меча до серця і так упав на землю.

Падаючи, він настромивсь на меча і сконав. Це сталось так нагло, що не було способу тому запобігти. Тепер два трупи лежали в крові на землі. Та ніхто не жалував їх. Навпаки, всі — шляхтичі і звичайні люди — раділи з того. Тудос, новий король тепер виступив наперед і запропонував Тарзанові нагороду.

Він зробив його князем і обіцяв великі маєтки, колиб той хотів залишитись у столиці Катне. Тарзан заперечив головою: „Я шукаю одної дівчини і я не припиню розшуків так довго, поки її не знайду". Один із сотників сторожі зачув це і коли Тарзан відсутпив від короля, прилучився до нього.

„Що це за дівчина, про котру ти розказував королеві", запитав сотник. Тарзан точно описав Ґонфалю. Сотник захмарився: „Здається це та дівчина, яку я бачив. Але вона в такому місці, де ніхто не сміє запускатись". „Ах, сотнику", завважив Тарзан, „нема такого місця, де здоровий чоловік не міг би запуститись".